

**STARTNOTITIE
MILIEU-EFFECTRAPPORTAGE
BENTWOU**

**INITIATIEFNER:
GEDEPUTEERDE STATEN VAN ZUID-HOLLAND
Den Haag, 15 juni 1993**

1. Inleiding

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland hebben het voornemen om samen met het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij ten oosten van Zoetermeer een bosgebied aan te leggen. Door een stuurgroep, waarin behalve de provincie en het ministerie van LNV ook de betrokken gemeenten zitting hebben wordt thans een bosplan opgesteld dat begin 1994 een formele inspraak zal doorlopen. Om de kwaliteit van de besluitvorming over een dergelijk omvangrijk project te vergroten wordt ervoor gekozen het bosplan te voorzien van een vrijwillig MER. Deze startnotitie is de eerste stap in de procedure om tot die MER te komen.

Indien het bosplan in landinrichtingsverband wordt uitgevoerd is dit met ingang van het voorjaar 1994 een mer-plichtige activiteit. Het aan het bosplan gekoppelde vrijwillig MER zal dan gebruikt worden ten behoeve van de besluitvorming in landinrichtingskader.

2. Wat met de activiteit wordt beoogd

Met het aanleggen van het bos wordt beoogd een drieledig doel te bereiken.

- **Het versterken van de ecologische bosstructuur in de Randstad;**
Het is de bedoeling dat het bos kan fungeren als een zogenaamd ecologische kerngebied. Dat wil zeggen dat de populaties van soorten in dat bos van een zodanige omvang zijn dat ze een stabiele bron vormen van waaruit andere bossen in de Randstad gekoloniseerd kunnen worden. Daarom wordt het bos voorzien van ecologische verbindingzones richting duinen, Krimpenerwaard en Rotte. Het is de bedoeling dat het centrum van het bos wordt gevormd door een natuurkern van 400 ha waar het menselijk ingrijpen zoveel mogelijk wordt beperkt en geen hout geoogst zal worden, en waar alleen de mogelijkheid tot natuurgerichte recreatie wordt geboden.
- **Het vergroten van de mogelijkheid tot m.n. natuurgerichte recreatie voor de bewoners van het zuidelijk deel van de Randstad;**
Het is de bedoeling een bosgebied te creëren dat op randstadniveau een duidelijk eigen identiteit heeft, en waarmee een alternatief wordt toegevoegd aan het scala van mogelijkheden tot openluchtrecreatie binnen de randstad. Het bosgebied moet zijn identiteit vooral ontleenen aan het natuurlijk karakter en de omvang. Het is de bedoeling dat het bos voor de randstedeling zal fungeren als alternatief voor recreatie(bos)gebieden buiten de randstad, zoals bijvoorbeeld de Veluwe. Ook zal het bijdragen aan de ontlasting van druk bezochte natuurgebieden in de Randstad zoals de duinen. Het bos wordt voorzien van een natuurkern die vooral bedoeld is voor de extensieve vormen van natuurgerichte recreatie, terwijl in de randen aan intensievere vormen van recreatie wordt gedacht.
- **Het vormen van een duidelijke afgrenzing van het zuidelijk deel van de Randstad ten opzichte van het Groene Hart, en het daarmee sturen van de verstedelijking.**
De verstedelijkingsdruk die uitgaat van de stedenring van de Randstad is groot. Door een verdere concentratie van economische activiteiten zoals in de VINEX is voorzien zal dit in de toekomst nog toenemen. Deze verstedelijkingsdruk (bebou-

wing en glastuinbouw) manifesteert zich vooral in de binnenflank van de stedenring op de overgang naar het Groene Hart. Daarbij is de druk op akkerbouwgebieden groter dan die op veenweidegebieden in verband met de geringe natuurwaarden en de grotere draagkracht van de bodem. Het lokaliseren van een bosgebied in het akkerbouwgebied op de binnenflank van de Randstad draagt dan ook in sterke mate bij aan het voorkomen van verdere aantasting van het Groene Hart. Tevens ligt het gebied temidden van de zgn. Kleine Ring (Den Haag, Rotterdam, Gouda, Alphen, Leiden) met zo'n 1,5 miljoen inwoners op korte afstand

3. Eerder genomen besluiten in dit verband

De bosnota van de provincie Zuid-Holland (maart 1991);

Het beleidsplan natuur en landschap van de provincie Zuid-Holland (april 1991);

"Het provinciaal beleid is erop gericht om door actieve landschappelijke vernieuwing te komen tot een versterking van een aantal groene functies in de omgeving van de Randstad."

"Onderzoek en planvorming voor nieuwe RSGS-gebieden na 2000 zal worden opgestart.

Daarbij hebben de volgende gebieden prioriteit:

- Het gebied ten oosten van Zoetermeer en de Rotte. De keus voor deze locatie wordt ingegeven door de volgende overwegingen:
 - Het is wenselijk om een duidelijke afscheiding tussen Randstad en groene hart te vormen.
 - Een bos op deze plaats kan belangrijk bijdragen aan de ecologische structuur van bossen in Zuid-Holland. Bossen op klei zijn in Nederland zeer zeldzaam en hebben de potentie zich tot zeer rijke ecosystemen te ontwikkelen.
 - Houtproductietechnisch gezien bieden de akkerbouwgebieden gunstige groeiomstandigheden voor een groot aantal inheemse loofhoutsoorten.
 - Verdergaande verstedelijking aan de rand van dit gebied betekent in kwantitatieve en in kwalitatieve zin een grote vraag naar nieuwe recreatiegebieden."

De bestuursovereenkomst uitvoeringsprogramma nadere uitwerking Groene Hart (januari 1992);

In het kader van de nadere uitwerking Groene Hart hebben de ministers van VROM, LNV en V&W en de Gedeputeerde Staten van de provincies Noord- en Zuid-Holland en Utrecht een bestuursovereenkomst gesloten.

In artikel 3 van deze overeenkomst verplichten de partijen zich de uitvoering van 11 strategische projecten te bevorderen. Een van deze projecten is het project "Kernbos Zoetermeer-Zuidplaspolder", thans Bentwoud genaamd.

De ontwerp-planologische kernbeslissing Structuurschema Groene Ruimte (oktober 1992);

In het structuurschema Groene Ruimte neemt het rijk zich voor een 16-tal strategische groenprojecten te realiseren. Het project Zoetermeer-Zuidplas staat als tweede op de prioriteitenlijst van deze strategische groenprojecten.

"Hier zal een groot groengebied van ca. 2100 ha worden aangelegd, waarvan 1600 ha recreatie- en bosgebied en 50 ha natuurontwikkelingsgebied. Het resterende deel van de taakstelling moet met behulp van private financiering worden gerealiseerd."

4. Besluiten waarbij het Milieueffectrapport zal worden gebruikt

In het kader van het Structuurschema Groene Ruimte is reeds een zgn. beleids-MER opgesteld over de effecten van verdere uitbreiding van de Randstadgroenstructuur. In deze MER zijn zes gebiedstypen in beschouwing genomen, waarvoor ieder 4 alternatieven en het nulalternatief zijn bestudeerd. Verder zijn nog vier verschillende uitvoeringsvarianten bekeken.

De beschouwde gebiedstypen zijn:

- de interstedelijke ruimte;
- het zeekeleigebied;
- het laagveengebied;
- het rivierengebied;
- de kustzone;
- de heuvelrug.

De bestudeerde alternatieven:

- de realisering van 5 à 8 grote groengebieden;
- de ontwikkeling van meerdere kleinere randstadgroenstructuurprojecten;
- de (capaciteits)vergroting van bestaande bos en recreatieprojecten;
- het vergroten van de mogelijkheden van recreatief medegebruik van het landelijk gebied;

De uitvoeringsvarianten:

- een bosvariant met water;
- een bosvariant zonder water;
- een landgoedachtige variant met water;
- een landgoedachtige variant zonder water.

De conclusie van het MER is dat "de verdere ontwikkeling van de Randstadgroenstructuur het beste kan worden vormgegeven door de aanleg van een beperkt aantal grotere groengebieden, die liggen in de interstedelijke ruimte, het zeekeleigebied of het rivierengebied en die met relatief veel bos en water zijn ingericht". Het beoogde Bentwoud voldoet aan deze randvoorwaarden.

Gezien het MER dat reeds is opgesteld in het kader van het Structuurschema Groene Ruimte heeft het nu op te stellen MER slechts een beperkte reikwijdte. De milieuconsequenties van het al dan niet aanleggen van een bos in het zeekeleigebied hoeven niet nog eens onderzocht te worden.

Wat nu aan de orde is, is de precieze locatie en inrichting van het bosgebied binnen het zoekgebied van het SGR.

Op het ogenblik wordt de mogelijkheid het Bentwoud in landinrichtingsverband aan te leggen serieus overwogen. Dit gezien de wettelijke mogelijkheden van grondverwerving en grondruil. Gedacht wordt aan een Herinrichting met Bijzondere Doelstelling. In dat geval dient het project op het voorbereidingschema te worden geplaatst en kan het vrijwillig MER in de plaats treden van het in landinrichtingsverband verplichte MER (m.i.v. voorjaar '93). Vooralsnog gaat het om een vrijwillige MER gekoppeld aan het bosplan. Voor de aanleg van het bos zullen verder besluiten worden genomen in het kader van het bosplan Bentwoud en de herziening van streekplan Zuid-Holland Oost. Vervolgens zullen waar nodig de gemeentelijke bestemmingsplannen worden aangepast.

5. Initiatiefnemer en bevoegd gezag

De initiatiefnemers tot het opstellen van het bosplan Bentwoud zijn:
 Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland
 Koningskade 1,
 Postbus 90602
 2509 LP 's-Gravenhage

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland vormen ook het bevoegd gezag.

6. Aard en omvang van de voorgenomen activiteit

Gedeputeerde Staten zijn voornemens een bosgebied aan te leggen. Zij houden daarbij rekening met een uiteindelijke omvang van 2100 hectaren. Het bosgebied zal evenwel gefaseerd worden aangelegd. In de Nota van beantwoording voor streekplangebied Zuid-Holland-Oost hebben GS in navolging van de stuurgroep Bentwoud uit een drietal schetsen een keuze gemaakt voor de schets compact en besloten in het betreffende streekplangebied een eerste fase van 1000 ha op te nemen, waarbij deze 1000 ha als zelfstandige eenheid kan fungeren. Verdere uitbreiding wordt op de streekplankaart indicatief door middel van pijltjes aangegeven.

Het centrale deel van het bosgebied zal bestaan uit een kern van natuurbos van 400 hectaren. Het recreatieve gebruik in dit gedeelte wordt vrijwel beperkt tot wandelrecreatie. Alleen langs de randen van de natuurkern is fiets- en kanorecreatie mogelijk. Het overige bos krijgt een meer multifunctioneel karakter waarbij de ontsluiting intensiever is en er tevens sprake zal zijn van houtproductie. In de randen van het bosgebied zullen intensievere vormen van recreatie beslag op de ruimte leggen. Bij dat laatste wordt onder andere gedacht aan speel- en ligweiden, mogelijkheden voor water en oeverrecreatie, een heemtuin, een bezoekerscentrum, een manege, een golfbaan, een kinderboerderij etc. De mogelijkheid van het aanleggen van nieuwe landgoederen wordt nog onderzocht. Ook zijn aanpassingen van de agrarische structuur aan de orde waar dit nodig is in samenhang met bosaanleg.

Tenslotte zullen een aantal ecologische en recreatieve verbindingzones worden gerealiseerd, die moeten zorgen voor een goede verbinding met de omliggende natuur- en recreatie gebieden.

*waarom
m.e.r. niet
aan dit
besluit
gehoepeld!*

*in hoeverre
speelden
milieu-
aspecten rol
in afweging*

*} hoe
definitief?*

7. De plaats van de voorgenomen activiteit

Op bijgaande kaart 1 is het plangebied aangegeven dat globaal overeenkomt met het zoekgebied zoals aangegeven in het Structuurschema Groene Ruimte en waarbinnen het bos en de bijbehorende verbindingzones zullen worden gerealiseerd. Als het bos in landinrichtingsverband zal worden gerealiseerd is dit gebied tevens de maximale contour voor een landinrichtingsproject.

Binnen het plangebied zijn drie mogelijke locaties bestudeerd: schets compact, schets gespreid en schets reeks. Deze locaties zijn vergeleken en beoordeeld aan de hand van een voor het project opgesteld Programma van eisen waarin het gaat om de aspecten natuur, recreatie, het weren van de verstedelijking en de toekomstwaarde. Bij dit laatste gaat het om de mate waarin het model bestand is tegen onverwachte ontwikkelingen. In het MER wordt de schets compact die thans wordt uitgewerkt in een bosontwerp op zijn milieueffecten getoetst en vergeleken met de 0-variant (kaart 2).

}

}

8. De milieugevolgen

In deze paragraaf worden beknopt de te verwachte milieugevolgen geschetst.

Bodem

Het beoogde gebied is op het ogenblik in gebruik als akker. Door de aanleg van het bos zal het huidige gebruik van meststoffen en bestrijdingsmiddelen worden beëindigd, hetgeen een positief effect zal hebben op de milieubelasting.

*effecten
grondverses?*

Het organisch stofgehalte van de bodem zal toenemen, hetgeen een verbetering van de bodemstructuur ten gevolge zal hebben.

Ten gevolge van de recreatie zal vooral in de door de recreatie intensief benutte randen een grotere belasting door zwerfvuil ontstaan.

Op parkeerplaatsen kan de bodem worden verontreinigd met aardolie-derivaten.

Water

Door de hogere fluctuaties in grondwaterstanden die voor bossen toelaatbaar zijn en door het watervasthoudend vermogen van het bos, zal het waterbufferend vermogen van het gebied worden vergroot. Daardoor kan een vermindering van de inlaat van gebiedsvreemd water worden gerealiseerd.

Gemiddeld zullen hogere grondwaterstanden worden aangehouden dan op het ogenblik, daardoor wordt de verdroging teruggedrongen. De kwel zal daardoor iets afnemen, daarmee samenhangend zal de verzilting worden teruggedrongen.

In het kader van het opstellen van het bosplan is door TNO een hydrologisch onderzoek gedaan waarvan de resultaten in juli '93 zullen worden gepubliceerd. Op basis van dit onderzoek is de verwachting dat veranderingen in kwel en inzijgpatronen als gevolg van de aanleg van het bos niet ingrijpend zullen zijn.

Lucht

Door het bos zal een zekere hoeveelheid CO₂ duurzaam worden vastgelegd, hetgeen een bijdrage levert aan de bestrijding van het broeikas-effect.

haha

Daarnaast heeft het bos, meer dan het huidige akkerbouwgebied het vermogen stofdeeltjes en verzurende en vermestende stoffen uit de lucht te filteren.

Het bos zal naar verwachting jaarlijks ongeveer 2.000.000 bezoekers trekken. Hoewel het de bedoeling is te zorgen voor zeer goede aansluitingen op het openbaar vervoer en voor het fietsverkeer zal toch de intensiteit van het autoverkeer in de omgeving van het bos worden verhoogd.

Van de andere kant wordt verwacht dat het bos door zijn omvang in een behoefte zal voorzien die de randstedelingen op dit moment het meest nabij op de veluwe kunnen bevredigen, waardoor verwacht wordt dat het bos een vermindering van recreatieve verplaatsingen over grotere afstand tot gevolg zal hebben.

In het kader van het opstellen van het bosplan zijn prognoses opgesteld over de verwachte toename van de verkeersintensiteit als gevolg van de aanleg van het bos. Op basis van dit onderzoek wordt verwacht dat de procentuele toename van het verkeer als gevolg van de aanleg van het bos gering zal zijn.

*wel lokale
effecten!*

Geluid

Door de verhoogde, verkeers en recreatieactiviteit zal het geluidsniveau in de randen van het bosgebied toenemen.

Natuur

Ten opzichte van de huidige situatie zal het aantal soorten en individuen van planten en dieren aanzienlijk toenemen, waarbij ook de gemiddelde zeldzaamheid van de soorten aanzienlijk hoger zal zijn.

In de natuurkern wordt de spontane ontwikkeling van een natuurlijk essen-iepenbos verwacht. Dit bostype wordt gerekend tot de meest soortenrijke bossen in Nederland, maar is in Nederland zeer zeldzaam omdat bodems van een dergelijke kwaliteit meestal in gebruik zijn als landbouwgrond. Het is de bedoeling de diversiteit door middel van bosbegrazing en het creëren van nat-droog gradiënten nog verder te verhogen.

In het multifunctionele bos worden alleen inheemse soorten aangeplant. Verwacht wordt dat de ondergroei veel overeenkomsten zal vertonen met de ondergroei van een spontaan ontwikkeld bos.

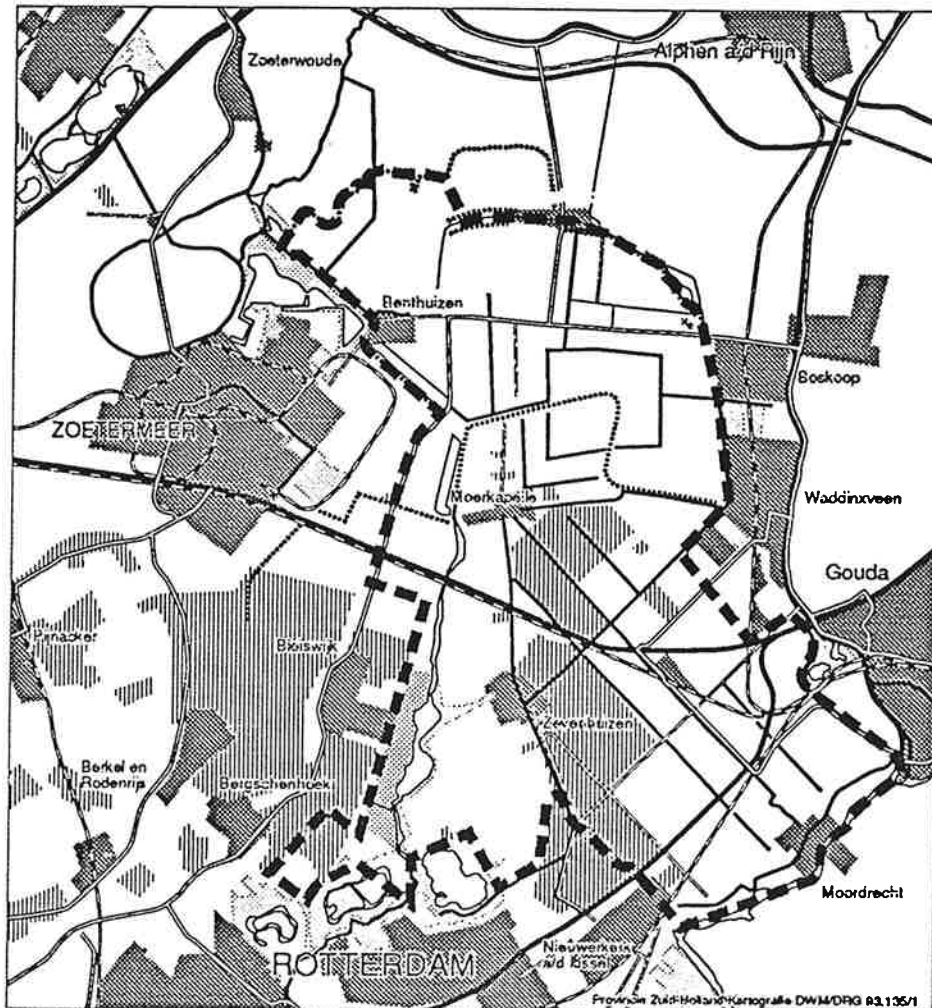
Kortom er wordt een aanzienlijke natuurwinst verwacht die ook een positief uitstralings-effect naar de omringende bossen zal hebben.

Landschap en cultuurhistorie

Het huidige grootschalige open karakter van het landschap zal veranderen in een meer gevarieerd landschap waarin open en gesloten elkaar afwisselen. De cultuurhistorische elementen als kleikaden en molens worden in de nieuwe situatie opgenomen.

Kaart 1: Plangebied Bentwoud

= landinrichtingsgebied

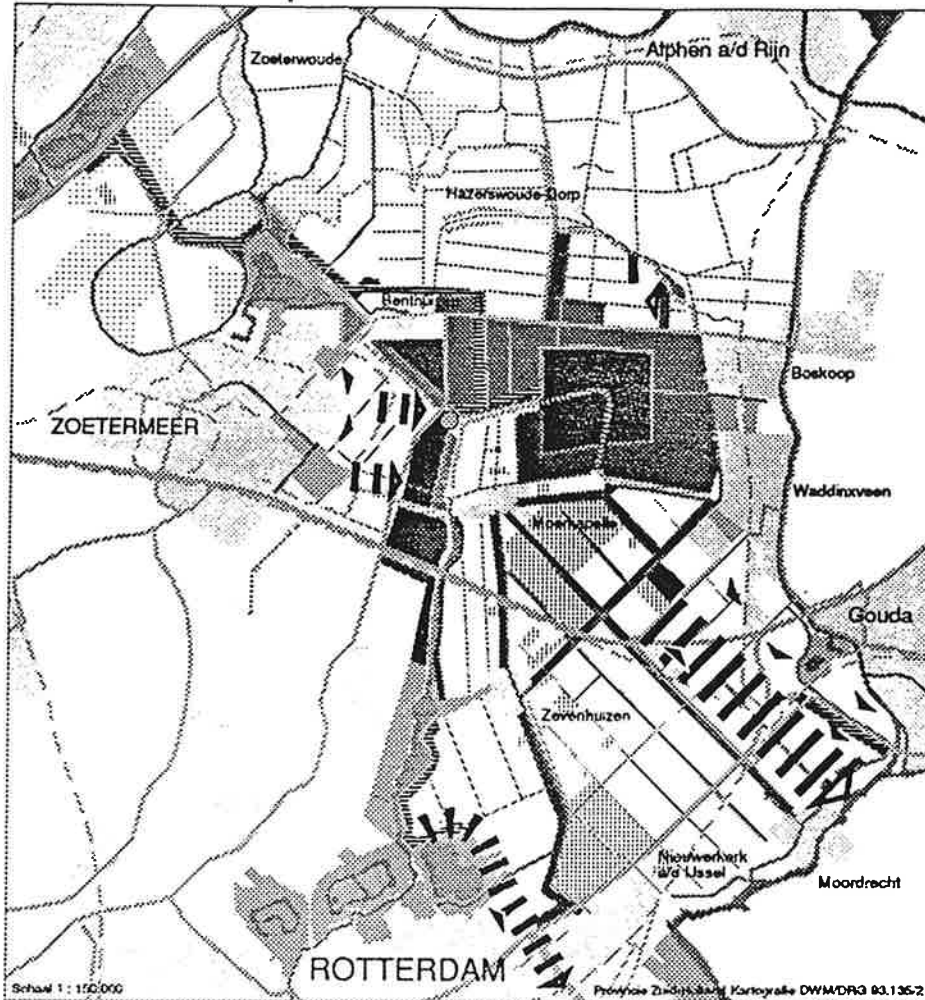

legenda

- Begrenzing plangebied Bentwoud
- ▨ Woonbebouwing, kantoren c.q. bedrijven
- ▧ Kassen
- ▩ Recreatie- en bosgebied / sportterrein
- Landscheiding / kade

Provincie Zuid-Holland/Kartografie DWM/DRG 83.115/1

Kaart 2: Compact bos

LEGENDA

AANLEG IN KADER BENTWOUD

- Bos (hoofd functie recreatie)
- Concentratiepunt recreatie
- Bos (multifunctioneel)
- Bos (hoofd functie natuur)
- Recreatie- en ecologische verbindingzone
- Water
- Bosstrook (transparant)
- Moerasstrook

BESTAAND OF TE ONTWIKKELEN IN ANDER KADER

- Woonbebouwing, kantoren c.q. bedrijven
- Uitbreiding woonbebouwing, kantoren c.q. bedrijven
- Kas sen
- Sierteelt
- Recreatie- en bosgebied/sportterrein
- Relatienotagebied
- Water
- Landscheiding / kade